

Vriendenmiddag 2013

Ruim 100 belangstellenden bezochten de Vriendenmiddag in het Koetshuis op 28 oktober j.l. Onze voorzitter opende de middag met het onthullen van onze plannen. De directeur van Huis Doorn en Kasteel Amerongen, dhr. Sietsma focuste in een levendig betoog op de aanloop naar de eerste wereldoorlog en de relatie tussen Huis Doorn en Kasteel Amerongen. Onze penningmeester, dhr. Heethaar gaf een boeiende presentatie over de projecten die mede door financiële steun van Vrienden gerealiseerd konden worden na de openstelling van het kasteel na de restauratie. Tussen de voordrachten bespeelde Nick Scholten op zeer subtiele wijze de harp.

Nick Scholten

De middag werd besloten met een geanimeerde borrel, waar vrienden mooie herinneringen ophaalden en veel positieve reacties gaven over de presentaties van deze middag. Het gebruik van het Koetshuis werd de vrienden aangeboden door De Buitenplaats.

Hieronder volgen samenvattingen van de presentaties van de drie sprekers op deze middag.

Het bestuur wenst U prettige kerstdagen en een voorspoedig en gezond 2014

Van de Voorzitter

In dit bulletin wordt uitgebreid ingegaan op de geslaagde Vriendenmiddag van 27 oktober j.l. Algemeen werd met instemming en tevredenheid gereageerd op de verschillende sprekers. De goede sfeer en de openheid van zaken, die werd gegeven werden geapprecieerd. Hieruit zou de argeloze bestuurder de conclusie kunnen trekken, dat nu met het collectief achterover leunen kan worden begonnen. Dit zou een onjuiste conclusie zijn. Laat ik U eerst bijpraten over de samenstelling van ons bestuur. In de vacature die was ontstaan door het vertrek van Fransien Jepma is inmiddels voorzien door de toetreding van Martin van der Randen. Martin is voor velen een bekende; hij was vele jaren voorzitter van de muziekcommissie van SVKA, totdat deze in 2009 werd opgeheven. Nu de Vriendenkring weer verantwoordelijk is voor de concerten op kasteel Amerongen gaat hij onze gelederen versterken. Wij zijn blij met zijn komst.

Een ander belangwekkend onderwerp vormde de presentatie van de Athlone Society. In de afgelopen maanden is in goed overleg met het SKA-bestuur besloten de mogelijkheden van de Geefwet nu ook te gaan inzetten voor het versterken van de financiële positie van kasteel Amerongen. Bij de Athlone Society, een onderdeel van de Stichting Vriendenkring, kunnen mensen zich aanmelden, die zich voor vijf jaren middels een schenkingsovereenkomst willen verbinden minimaal 1000 euro per jaar te doneren. De overheid faciliteert dit langs fiscale weg, zodat dit de gulle gever per jaar veelal niet meer kost dan 350 euro netto. Het geld zal voor belangrijke projecten worden ingezet, waarbij te denken valt aan de restauratie van het Bätzorgel, de aanleg van de moestuin en nog heel veel meer; heel concrete doelen over de realisatie waarvan duidelijk wordt gecommuniceerd, zeg maar: verantwoording afgelegd. Bij de officiële onthulling en overdracht van het Ruitersstandbeeld op 15 november is de Athlone Society officieel ten doop gehouden en zijn de eerste donateurs toetgetreden. Meer informatie vindt U op onze website:

www.kasteelamerongen.nl/vrienden/athlone.

Ook kunt u contact opnemen met onze bestuursleden. Zij zullen U met plezier alle benodigde informatie geven.

Vriend zijn van kasteel Amerongen kan op vele manieren en er is nu dus een interessante mogelijkheid bij gekomen. Samen bouwen wij aan een vitaal stuk cultureel erfgoed en een boeiende ontmoetingsplaats. Dat kan alleen met de betrokkenheid van een grote, veelkleurige Vriendenkring, waarvan U gelukkig ook deel uitmaakt.

Hans Herremans

Huis Doorn en Kasteel Amerongen

drs. H.H. Sietsma, directeur Huis Doorn en Kasteel Amerongen

Aanloop naar de eerste wereldoorlog

We zijn gewend te kijken naar oorzaak, verloop en afloop van de eerste wereldoorlog vanuit het perspectief van de overwinnaar. Wie wint heeft het recht, althans de positie, het verhaal te “framen” en in te kleuren. Vanuit die optiek zijn Oostenrijk-Hongarije en Duitsland de agressoren en hebben de landen van de Entente (Frankrijk, Engeland, Rusland, later ook Italië en VS) de oorlog gewonnen. Echter, wie goed kijkt moet tot de conclusie komen dat dit een te vereenvoudigde werkelijkheid is (zie o.a. het recent verschenen boek *Slaapwandelaars* van Christopher Clark). Aan het einde van de 19^e en begin 20^e eeuw bereidden landen in Europa zich met een zekere vorm van enthousiasme voor op oorlog die het belang van hun -door nationalisme geactiveerde natie zou onderstrepen.

Rusland zocht een uitweg naar de Middellandse zee en had toenemende belangstelling voor de Balkan (verbond met Servië). Het 3-keizerverbond met Oostenrijk, Hongarije en Duitsland van 1870/71 was later “ingehaald” door een verbond met Frankrijk, dat Rusland als 2^e front voor Duitsland in haar belang achtte.

Oostenrijk-Hongarije wilde inlijving van Bosnië-Herzegovina, verzette zich tegen de groot-Servische gedachte en stelde provocerende eisen na de moord op Frans-Ferdinand, waaraan Servië, hoezeer ook eventueel mede schuldig aan de moord, niet in redelijkheid kon voldoen.

Duitsland had zich de laatste decennia het sterkst ontwikkeld als economische en politieke macht en had de versplinterde voor-keizerlijke periode overwonnen. Het verwierf koloniën en bouwde een vloot op. Het was zonder twijfel de meest geduchte Europese macht en het had een keizer die onnavolgbaar -zij het niet strijd- lustig- opereerde, hetgeen de verhoudingen tussen de staatshoofden minder optimaal maakte.

Engeland was beducht voor verlies van de nautische hegemonie. De opbouw van de Duitse vloot werd een groot thema in Engeland en na augustus 1914 rekende Engeland Duitsland de schending van de Belgische neutraliteit zwaar aan.

Frankrijk tenslotte zon al sedert 1871 op revanche voor het verlies van Elzas-Lotharingen. Frankrijk creëerde een sterk anti-Duitse sfeer (o.a. door betaalde propaganda richting de media). De Marokko-crisis (Frankrijk versus Duitsland) deden hieraan geen goed.

Conclusie moet zijn dat Europese landen zich alle tot de tanden bewapenden en onmiskenbaar de weg naar oorlog inzetten. Er lagen veel (geheime) verdragen onder de oppervlakte die een haast onontwarbaar web hadden gevormd. De telegrammen tussen Wilhelm II en

Nicolaas in juli 1914 (“Lieber Nicky”/ “Lieber Willy”) konden hieraan niets meer veranderen.

Rusland vond in het Oostenrijks-Hongaarse ultimatum een aanleiding om tot algehele mobilisatie over te gaan, hetgeen de Duitse vrees voor een 2-fronten-oorlog activeerde. Het Von Schlieffenplan voorzag in een korte actie in het westen richting Parijs, waarna er tijd zou zijn om de Russische aanval te weerstaan. Rusland zou vermoedelijk enkele weken nodig hebben voor mobilisatie, hetgeen tegenviel omdat deze feitelijk al voor de moord begonnen was.

Wilhelm II heeft altijd volgehouden deze oorlog niet gewild te hebben. Uit feitenonderzoek blijkt dat ministers en generaals de zaken regelden en dat de nationale parlementen volstrekt afwezig waren.

Vlucht van de keizer

Keizer Wilhelm II verbleef tijdens de oorlog afwisselend in Berlijn en in Spa (hoofdkwartier) en constateerde in november 1918 dat er geen perspectief meer was voor het vastgelopen westelijke offensief. In Berlijn brak de revolutie uit en hij kon niet meer terug naar zijn paleizen. Hij besloot te vluchten naar het neutrale Nederland, per trein naar Luik, vandaar per auto naar de grens. Na deliberaties tussen militairen, politici en koningin werd Wilhelm asiel verleend. Graaf Bentinck kreeg namens de regering de vraag of hij de keizer met zijn gevolg van 40 (!) personen “enkele dagen” onderdak wilde verlenen.

Per trein kwam de keizer aan in Maarn. De eerste maanden van zijn verblijf was er veel zorg over zijn veiligheid. (journalisten, risico-aanslagen). Zo was er een Belgische piloot die aankondigde bommen op het kasteel te zullen gooien, waarna het luchtruim boven Amerongen gesloten werd.

Journalist, verborgen in hooiwagen om een glimp van de keizer op te vangen

Ook ging het spoedig over een eventuele uitlevering, die later daadwerkelijk werd geëist. Er kwam nog een serieus plan voor een geheime vlucht van de keizer en zijn adjudant Von Ilseman naar Anholt, waarbij de keizer zich zou vermommen. In het voorjaar van 1920 heeft de Nederlandse regering daarop klip en klaar afwijzend

geantwoord. In augustus 1919 kocht de ex-keizer Huis Doorn aan, in mei 1920 verhuisde hij. In oktober 1920 trouwde Von Ilseman met Elisabeth Bentinck, de dochter van de graaf. Ze kregen drie kinderen (Wilhelm Viktor, Siegfried en Rüdiger) van wie de oudste twee nog in leven zijn.

Keizer, gasten en het bruidspaar Von Ilseman-Bentinck

2014-2018

Het spreekt vanzelf dat Huis Doorn, dat inmiddels officieel plaats van herinnering van de eerste wereldoorlog is, de periode 2014-2018 gaat inzetten voor vergroting van de naamsbekendheid van dit museum; de keizer heeft hier van 1920 tot zijn dood in 1941 immers gewoond en zijn nalatenschap is grotendeels nog aanwezig. Kasteel Amerongen heeft eigen herinneringen aan de periode dat de keizer hier woonde. In de dagboeken van Von Ilseman -die we graag opnieuw willen uitgeven- zijn veel details te vinden over het verblijf in het Huis, de wandelingen door de tuin en in de omgeving. De vertrekken waar de ex-keizer en zijn vrouw woonden zijn er, het bureau waar de abdicatie (troonsafstand) door hem is getekend staat er nog.

Er is alle reden om de toenemende belangstelling voor de eerste wereldoorlog en de periode erna ook voor Kasteel Amerongen te benutten. Er komt een gids waarin de speciale plaatsen in en om het Huis in relatie tot de keizer worden beschreven. We moeten meer (Duitse) bezoekers naar Amerongen trekken en daar kan deze periode aan bijdragen.

Het Koetshuis, als ziekenzaal anno 1920

Wat vrienden mogelijk maakten

prof.dr. R.M. Heethaar

Voortvarend heeft de Vriendenkring na de openstelling van het Huys in juni 2011 belangrijke projecten gerealiseerd die zonder "Vrienden" steun niet mogelijk geweest zouden zijn. Ons vriendenbestand telt nu 749 personen, waarvan 168 vrienden voor het leven. Zij hebben in het verleden eenmalig een groot bedrag gestort en daarmee deze status verkregen. De andere vrienden doneren jaarlijks ongeveer € 14.000,- Daarnaast zijn er vrienden die ons extra steunen, soms met € 50,-, soms zelfs met € 1000,- Dit levert jaarlijks ongeveer € 4000,- extra op. Ons jaarlijks werkkapitaal wordt daarmee € 18.000. Dit maakt het mogelijk fondsen en organisaties te benaderen, die vaak als eis voor steun stellen dat de aanvrager ook een belangrijk deel bijdraagt.

De onderstaande projecten zijn door ons gerealiseerd na juni 2011:

Zonnewijzer

Op het vooplein van het kasteel staat in prachtige staat een volledig gerestaureerde zonnewijzer. Deze is door SVKA en SKA als cadeau aangeboden aan dhr. Van Ommen bij zijn afscheid als voorzitter van de Vriendenkring. In de winter wordt de zonnewijzer binnengehaald om schade door weer en wind te beperken.

Boeken en documentatie

Jubileumboek Het wel en wee van de eerste 25 jaar van de Vriendenkring is prachtig samengevat in ons jubileumboek, dat door Nicole van der Schaaf in haar recensie in De Kaap "een pareltje in zilver" is genoemd. Het boek verscheen in een oplage van 1500 stuks, is te koop in de kasteelwinkel (€ 15) maar wordt iedere nieuwe vriend als welkomstgeschenk aangeboden.

Boekenproject Door de restauratie van het kasteel moest de unieke adelsbibliotheek tijdelijk verplaatst worden. Een ideaal moment op de conditie van de 3600 boeken te bekijken. Restauratie van 65 boeken bleek absoluut noodzakelijk. De rest onderging een conserverende behandeling. Totale kosten € 50.030,- De vrienden brachten spontaan € 6541,- extra bijeen, waarna de onderstaande organisaties het resterende bedrag aanvulden:

Prins Bernhard Cultuurfonds	€ 20.000
Boek en Wurm	€ 10.000
Ver. Onderlinge Samenwerking	€ 4.665
KF Heinfonds	€ 3.808
Fentener van Vlissingen Fonds	€ 2.541
's Gravenhaagse Bijbelstichting	€ 1.475
Ridderschap Utrecht	€ 1.000

Mijn heer en liefste hartje

Een van de meest bewogen tijden van het kasteel is de periode geweest waarin Godard Adriaan van Reede en Margaretha Turnor het bewoonden. De 490 brieven die Margaretha aan haar man schreef als hij op zijn diplomatieke missies in het buitenland verbleef zijn alle bewaard gebleven en door oud-conservator D. Pezarro in

1992 prachtig samengevat in het boekje "Mijn heer en liefste hartje", een titel overeenkomstig de aanhef van Margaretha's brieven. Dit boek was vorig jaar uitverkocht. Onze penningmeester realiseerde een tweede, verbeterde druk in een oplage van 2000 stuks. Het is te koop in de kasteelwinkel voor € 11,50 (Vrienden € 8,00).

Kasteel Amerongen, Amerongen Castle is een tweetalige gids die ruim 20 jaar geleden door de oud-conservator Bonica Zijlstra was opgesteld. Dit jaar is de tweede verbeterde druk in een oplage van 3000 stuks gerealiseerd door onze penningmeester. Deze rijk geïllustreerde gids bevat een korte beschrijving van de geschiedenis van het kasteel, foto's en beschrijvingen van de voornaamste vertrekken en een hoofdstuk over de tuin. Te koop in de kasteelwinkel voor € 6,00 (Vrienden € 5,00).

Amerongen, een aenzienlijk vleck is de titel van het boek, waarin de Amerongse historicus drs. L. van Putten de geschiedenis van Amerongen en het kasteel beschrijft. Om de uitgave te faciliteren heeft de SVKA een bijdrage geleverd van € 1000,- Het boek is te koop in de kasteelwinkel voor € 19,50.

Watervoorziening boventuin en voorplein

In perioden van grote droogte moesten de tuinkabouters met gieters en lange slangen planten en struiken van het zo noodzakelijke levensvocht voorzien. De SVKA heeft hun werkzaamheden verlicht door een watervoorziening aan te laten leggen in de boventuin. Een bron werd geslagen en kanalen naar een 8-tal aftappunten gegraven. De SVKA stelde hiervoor € 4800,- beschikbaar en kon daarmee € 7.200,- subsidie verwerven zodat de projectkosten van € 12.000, voldaan konden worden.

Ook bij het voorplein willen we een bron laten slaan en aftappunten laten aanleggen. De kosten en subsidie hiervoor komen overeen met die van de boventuin.

Leifruit

Een gift van de SVKA voor de aanschaf van hout maakte het mogelijk fruitboompjes te leiden opdat ze binnen enkele jaren uitgroeien tot een fraaie leifruithaag.

Kasteelconcerten

Met het organiseren van concerten op de Bovengallerij heeft de Vriendenkring een oude traditie hersteld. Muzici van naam hebben inmiddels welluidende klanken door het kasteel laten gaan. Een samenwerking met het Koninklijk Concertgebouworkest is tot stand gekomen. Het Fonds Podiumkunsten en Vrienden van het concertgebouworkest dragen bij aan de kosten.

Kinderhuisje

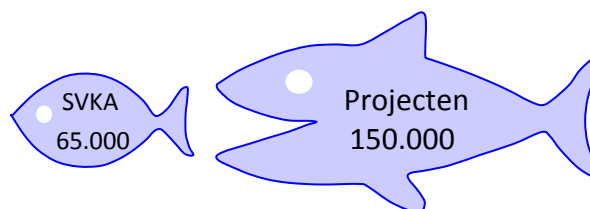
Het kinderkuisje, op het terrein was aan een grondige opknappbeurt toe. Allereerst het rieten dak, dat water doorliet en een toevluchtsoord was geworden voor ontheemde vogels. Het dak is inmiddels hersteld. Met de rest is een aanvang gemaakt en zal in het voorjaar worden voltooid.

Schellevischuur

Het bestuur heeft tevens besloten de Schellevischuur een grondige opknappbeurt te laten geven. Bestrating aan de achterzijde is inmiddels aangebracht en gedacht wordt aan een uitbouw waar de tuin- en boskabouters materialen kunnen opslaan en daardoor in de schuur een adequate werkruimte kunnen krijgen.

De kosten voor al deze projecten samen bedroegen ongeveer € 150.000,- De bijdrage van de vrienden bedroeg ongeveer € 65.000,- Dit betekent dat we erin geslaagd zijn *iedere gedoneerde euro minstens te verdubbelen voor onze projecten.*

De bestuursleden, sommige enkele dagen per week in touw geweest zijnde voor het kasteel, ontvangen geen vergoeding voor hun activiteiten. Voorzitter en penningmeester betalen hun eigen reiskosten.

Geniet met familie en vrienden van een stijlvolle kerstbrunch op 2^e kerstdag in de topambiance van Kasteel Amerongen!

Wat is er mooier om de kerstdagen te vieren met familie en vrienden? Reserveer nu voor de jaarlijkse kerstbrunch op 2e kerstdag. Wij ontvangen u graag in onze prachtige aangeklede gebouwen en zorgen ervoor dat het u op deze middag aan niets ontbreekt!

Voor meer informatie en reserveren, kijk op:
www.buitenplaatsamerongen.nl/item282

Geef u bij uw reservering aan dat u vriend van Kasteel Amerongen bent, dan is de prijs voor u 36,50 ipv 39,50 p.p. Voor kinderen betaalt u 17,50 ipv 19,50 p.p.
Graag tot 2^e kerstdag!

Secretariaat: mevr. Marja Kool-Westerhuis
Vriendenadministratie: svka-admin@planet.nl

secretariaatvrienden@kasteel-amerongen.nl
Eindredactie/vormgeving bulletin: prof.dr. R.M. Heethaar

www.kasteelamerongen.nl/vrienden

reacties: redactie@kasteelamerongen.nl